

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0061/2014

29.1.2014

SOOVITUS

Nõukogu otsuse eelnõu bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokollil Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta
(06852/2013 – C7-0005/2014 – 2012/0279(NLE))

Keskkonna-, rahvatervise- ja toiduohutuse komisjon

Raportöör: Sandrine Bélier

Kasutatud tähised

- * nõuandemenetlus
- *** nõusolekumenetlus
- ***I seadusandlik tavamenetlus (esimene lugemine)
- ***II seadusandlik tavamenetlus (teine lugemine)
- ***III seadusandlik tavamenetlus (kolmas lugemine)

(Märgitud menetlus põhineb õigusakti eelnõus esitatud õiguslikul alusel.)

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI PROJEKT	5
SELETUSKIRI	6
ARENGUKOMISJONI ARVAMUS	8
PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU KOMISJONI ARVAMUS.....	11
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....	13

EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI PROJEKT

mis käsitleb nõukogu otsuse eelnõu bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokolliga Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta (06852/2013 – C7-0005/2014 – 2012/0279(NLE))

(Nõusolek)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse nõukogu otsuse eelnõu (06852/2013),
 - võttes arvesse bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokolliga, mis on lisatud eespool nimetatud ettepanekule võtta vastu nõukogu otsus,
 - võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõikele 1 ja artikli 218 lõike 6 teise lõigu punktile a (C7-0005/2014),
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 81 ja artikli 90 lõiget 7,
 - võttes arvesse keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni soovitusi ning arengukomisjoni ning põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni arvamusi (A7-0061/2014),
1. annab nõusoleku lepingu sõlmimiseks;
 2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

SELETUSKIRI

Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osalisriigid sõlmisid 29. oktoobril 2010 Jaapanis Nagoyas toimunud bioloogilise mitmekesisuse teemalisel rahvusvahelisel tippkohtumisel elurikkuse vähenemise vastu võitlemiseks kolm ajaloolise tähtsusega lepingut: Nagoya protokoll, bioloogilise mitmekesisuse ülemaailmne strateegiline kava aastateks 2011–2020 ning valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva foorumi (IPBES) loomine.

Nagoya protokoll on rahvusvaheline leping, mis käsitleb geneetiliste ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglast ja erapooletut jaotamist, ning sellele on nüüdseks alla kirjutanud 92 riiki, nende hulgas ka Euroopa Liit ja 26 liikmesriiki. Protokolliga kehtestatakse rahvusvaheline kord, mis toetab üht bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kolmest eesmärgist ehk geneetiliste ressursside kasutamisest saadava tulu jaotamist, et võimaldada säilitada elurikkust ja selle säästvat kasutamist. See rahvusvahelises elurikkuse alases juhtimises kaalukas leping sai teoks 1992. aastal Rio de Janeiros toimunud bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni vastuvõtmisest saadik kestnud pikkade läbirääkimiste tulemusena. Leping on sõlmitud ülemaailmse elurikkuse kriisi taustal, mille areng ainult kiireneb, tuues kaasa elusorganismide järjest suurema kadumise. Üks kolmandik liikidest on tänapäeval ohustatud (IUCN, 2012) ja ökosüsteemid, mis on oma teenuste poolest inimkonna jaoks esmatähtsad keerukad süsteemid, saavad järjest enam tunda suurt inimsurvet. Vastupidise suundumuse saavutamiseks tuleb nii rahvusvahelisel kui ka kohalikul tasandil võtta kasutusele vajalikud, peamiselt rahalised, vahendid, mis võimaldavad säilitada meie ühiskondadele ülitähtsat elurikkust. Nagoya protokolliga soovitakse sellele kaasa aidata.

Nagoya protokoll tugineb kolmele sambale, milleks on juurdepääs geneetiliste ressurssidele, tulu jaotamine ja kohustuste täitmine.

Esiteks on kokku lepitud, et juurdepääs kuulub riikide suveräänsete õiguste alla. Riigid peavad kehtestama riiklikud meetmed, mis võimaldavad tagada õiguskindluse tänu selgele õigusraamistikule ning juurdepääsu andmisel väljastatavale loale või sellega võrdväärsele dokumendile. See peaks soodustama teadusuuringuid ja geneetiliste ressursside *in situ* säilitamist.

Teiseks leppisid osapooled kokku tulu jaotamises: geneetiliste ressursside kasutamisest ning järgnevatest rakendustest ja kaubastamisest saadava tulu õiglasest ja erapooletus jaotamises. Mõiste „kasutamine” hõlmab geneetiliste ressursside geneetilise ja/või biokeemilise koostise alast teadus- ja arendustegevust. Kulude jaotamisel lähtutakse ühiselt kokku lepitud tingimustest, mis on esitatud pakkuja ja kasutaja vahel koostatud lepingus. Tulu võib olla rahaline, nt kasutustasud, või mitterahaline, nt teadustegevuse tulemuste jagamine või tehnosiire. Nagoya protokollis kavandatakse ka globaalse mitmepoolse tulu jaotamise mehhanismi loomist, et tegeleda geneetiliste ressursside kasutamisest saadava tulu jaotamisega, kui need ressursid asuvad piiriülestes piirkondades või kui tegemist on olukorraga, milles ei ole võimalik saada eelnevat informeeritud nõusolekut. Selle mehhanismi kaudu jaotatavat tulu tuleb kasutada bioloogilise mitmekesisuse kaitseks ja säästvaks kasutamiseks kogu maailmas.

Lõpuks määratakse protokollis kindlaks konkreetsed kohustused, mille eesmärk on tagada geneetilisi ressursse pakkuvate lepinguosaliste riiklike õigusaktide ja ühiselt kokku lepitud tingimustes sisalduvate lepinguliste kohustuste täitmine. Osalised peavad seega nimetatud meetmete kaudu tagama, et kasutatud geneetilised ressursid on saadud seaduslikul teel, mis eeldab, et seejuures on nõuetekohaselt koostatud tulu jaotamise leping. Selleks tuleb neil luua tõhus järelevalve- ja kontrollisüsteem ning teha õigusosalast koostööd.

Nagoya protokoll tagab suurema õiguskindluse ja läbipaistvuse nii geneetiliste ressursside pakkujate kui ka kasutajate jaoks. Protokoll aitab tagada tulude jaotamist ja loob geneetilistele ressurssidele juurdepääsuks paremini prognoositavad tingimused. Nagoya protokoll soodustab õiguskindluse suurendamise ja kasu jaotamise edendamise kaudu geneetiliste ressursside alase teadustegevuse edenemist, mille tulemusena võidakse teha kõigile kasu toovaid uusi avastusi. Lisaks luuakse Nagoya protokolliga stiimuleid geneetiliste ressursside *in situ* säilitamiseks ja nende säästvaks kasutamiseks, mis suurendab elurikkuse panust arengusse ja inimeste heaolusse.

Euroopa Liidul on geneetiliste ressursside kasutamises keskne osa nii oma mitmete kogude ja teaduskeskuste kui ka neid ressursse kasutavate suurte tööstuste kaudu. Püsiv juurdepääs geneetilistele ressurssidele on seega esmatähtis ja seda tuleb toetada meie rahvusvaheliste partneritega loodud suurema usaldusvääruse ja selge kasutamist käsitleva õigusraamistiku kaudu.

Nagoya protokoll jõustub vahetult pärast seda, kui 50 riiki on selle ratifitseerinud. Seega on tähtis, et Euroopa Liit ja kõik selle liikmesriigid ratifitseeriksid protokollid võimalikult kiiresti, et säilitada oma juhtpositsiooni ja võtta osa esimestest läbirääkimistest, mis toimuvad järgmisel, 2014. aasta osaliste konverentsil.

Eespool toodud kaalutlustest lähtudes soovib raportöör, et Euroopa Parlament annaks oma nõusoleku Nagoya protokollid ratifitseerimiseks Euroopa Liidu poolt.

30.5.2013

ARENKUKOMISJONI ARVAMUS

keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjonile

ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu otsus bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokollis sõlmimise kohta (COM(2012)0577 – C7-0000/2013 – 2012/0279(NLE))

Arvamuse koostaja: Catherine Grèze

LÜHISELGITUS

1992. aastal Rio de Janeiro keskkonnateemalisel tippkohtumisel lõplikult vormistatud bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artiklis 15 sätestati järgmised põhimõtted:

- riikidel on oma bioloogilistele ressurssidele suveräänsed õigused;
- geneetilistele ressurssidele pääseb juurde eelnevalt teatatud nõusoleku ja vastastikku kokkulepitud tingimuste alusel;
- geneetiliste ressursside kasutamisest saadav tulu tuleb jagada õiglaselt ja erapooletult neid ressursse pakkuva maaga.

Lisaks osutati bioloogilise mitmekesisuse konventsioonis põlisrahvaste ja kohalike kogukondade bioloogiliste ressursside kasutamise alastele traditsioonilistele teadmistele ning selliste teadmiste kasutamisest saadava tulu õiglasele jaotamisele.

Siiski mõjutas bioloogilise mitmekesisuse konventsioon tegelikkust vähe. Kümme aastat pärast bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni jõustumist algasid läbirääkimised protokollile, mis käsitleb geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ning õiglast ja erapooletut tulujagamist. Läbirääkimised viidi lõpule 2010. aastal ja nende tulemusel valmis Nagoya protokoll, mille EL ja liikmesriigid on nüüdseks allkirjastanud.

Nagoya protokoll sisaldab sätteid, mille eesmärk on kehtestada paremini prognoositavad tingimused juurdepääsuks geneetilistele ressurssidele, tagada tulude jaotamine geneetiliste ressursside kasutajate ja pakkujate vahel ning tagada, et eelnevalt teatatud nõusolekule ja vastastikku kokkulepitud tingimustele tuginedes kasutatakse ainult seaduslikul teel omandatud geneetilisi ressursse. Eelnevat arvesse võttes on Nagoya protokoll oluline vahend biopiraatluse vastases võitluses.

Rohkem kui 20 aastat pärast bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni lõplikku vormistamist on ülim aeg luua geneetilistele ressurssidele juurdepääsu põhimõtteid ning tulu õiglast ja erapooletut jaotamist rakendav raamistik, panustades samal ajal kooskõlas bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni eesmärkidega bioloogilise mitmekesisuse säilitamisse ja selle osade säästvasse kasutamisse. Pidades silmas 2014. aasta oktoobris Lõuna-Koreas toimuvat bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste 12. kohtumist, tuleb Nagoya protokoll kiiresti ratifitseerida ja jõustada ning võtta vastu ELi määrus selle protokolliga rakendamiseks.

Arengukomisjon palub vastutaval keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjonil teha Euroopa Parlamendile ettepanek anda nõusolek.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	28.5.2013
Lõpphääletuse tulemus	+: 22 -: 0 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Thijs Berman, Corina Crețu, Véronique De Keyser, Charles Goerens, Mikael Gustafsson, Eva Joly, Filip Kaczmarek, Gay Mitchell, Bill Newton Dunn, Andreas Pitsillides, Maurice Ponga, Jean Roatta, Alf Svensson, Keith Taylor, Ivo Vajgl, Anna Záborská, Iva Zanicchi
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Eric Andrieu, Philippe Boulland, Emer Costello, Isabella Lövin, Cristian Dan Preda

30.5.2013

PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU KOMISJONI ARVAMUS

keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjonile

ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu otsus bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokollis sõlmimise kohta (COM(2012)0577 – C7-0000/2013 – 2012/0279(NLE))

Arvamuse koostaja: José Bové

LÜHISELGITUS

Arutluse all olev nõukogu otsuse eelnõu on seotud geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokolliga (edaspidi „Nagoya protokoll”), mis võeti vastu 2010. aasta oktoobris. Nagoya protokoll on järg juba jõus olevale vanemale bioloogilise mitmekesisuse konventsioonile. Nimelt antakse bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artiklis 15 ülevaade juurdepääsu ja tulu jaotamise eeskirjade kohta. Nagoya protokolliga antakse nendele täpsem tähendus ning kehtestatakse tegelikult uus juurdepääsu ja tulu jaotamist käsitlev rahvusvaheline kord.

Nagoya protokollile, mille jõustumiseks on vajalik selle ratifitseerimine 50 riigi poolt (jõustumine peaks eeldatavasti toimuma 2014. aastal), on alla kirjutanud nii Euroopa Liit kui ka enamik selle liikmesriikidest. On loomulik eeldada, et liikmesriigid, kes etendasid Nagoya protokollis väljatöötamisel olulist rolli, selle ka kiiresti ratifitseerivad. Arvamuse koostaja toetab Nagoya protokollis ja loodab näha selle kiiret ratifitseerimist.

Oma eraldi arvamuses Nagoya protokollis liidus rakendamist käsitleva määruse ettepaneku kohta [viited: COM(2012)576 final ja 2012/0278 (COD)] teeb arvamuse koostaja mõned muudatusettepanekud, mille eesmärk on muuta tulevane määrus mõjusamaks. Arvamuse koostaja seisukohta Nagoya protokollis rakendamise kohta liidus on põhjalikult selgitatud vastavas lühiselgituses, mida käesolevas dokumendis ei korrata.

Põllumajanduse ja maaelu arengu komisjon palub vastutaval keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjonil teha parlamendile ettepanek anda oma nõusolek.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	30.5.2013
Lõpphääletuse tulemus	+: 28 -: 1 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Eric Andrieu, José Bové, Luis Manuel Capoulas Santos, Vasilica Viorica Dăncilă, Michel Dantin, Albert Deß, Diane Dodds, Herbert Dorfmann, Robert Dušek, Iratxe García Pérez, Béla Glattfelder, Martin Häusling, Peter Jahr, Elisabeth Jeggle, Elisabeth Köstinger, George Lyon, Mairead McGuinness, James Nicholson, Wojciech Michał Olejniczak, Marit Paulsen, Britta Reimers, Alfreds Rubiks, Giancarlo Scottà, Czesław Adam Siekierski, Sergio Paolo Francesco Silvestris, Alyn Smith, Ewald Stadler, Csaba Sándor Tabajdi, Marc Tarabella, Janusz Wojciechowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Marian Harkin, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Jens Nilsson

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	4.7.2013						
Lõpphääletuse tulemus	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 100px;">+:</td> <td style="text-align: right;">57</td> </tr> <tr> <td>-:</td> <td style="text-align: right;">0</td> </tr> <tr> <td>0:</td> <td style="text-align: right;">0</td> </tr> </table>	+:	57	-:	0	0:	0
+:	57						
-:	0						
0:	0						
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	<p>Martina Anderson, Elena Oana Antonescu, Kriton Arsenis, Sophie Auconie, Paolo Bartolozzi, Sandrine Bélier, Lajos Bokros, Franco Bonanini, Biljana Borzan, Nessa Childers, Yves Cochet, Chris Davies, Esther de Lange, Anne Delvaux, Bas Eickhout, Jill Evans, Elisabetta Gardini, Gerben-Jan Gerbrandy, Matthias Grootte, Françoise Grossetête, Cristina Gutiérrez-Cortines, Satu Hassi, Jolanta Emilia Hibner, Karin Kadenbach, Christa Kläß, Eija-Riitta Korhola, Corinne Lepage, Linda McAvan, Vladko Todorov Panayotov, Gilles Pargneaux, Antonyia Parvanova, Andrés Perelló Rodríguez, Mario Pirillo, Pavel Poc, Anna Rosbach, Oreste Rossi, Kārlis Šadurskis, Carl Schlyter, Horst Schnellhardt, Richard Seeber, Theodoros Skylakakis, Bogusław Sonik, Claudiu Ciprian Tănăsescu, Thomas Ulmer, Anja Weisgerber, Glenis Willmott, Sabine Wils</p>						
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	<p>Erik Bánki, Gaston Franco, James Nicholson, Vittorio Prodi, Britta Reimers, Alda Sousa, Struan Stevenson, Marita Ulvskog, Vladimir Urutchev, Anna Záborská</p>						